

ΤΑ ΗΘΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να βρείτε τα ουδέτερα ουσιαστικά της β' κλίσης του κειμένου και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να βρείτε τα θηλυκά ουσιαστικά της α' κλίσης του κειμένου και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
3. Να βρείτε τα επίθετα της β' κλίσης και να γράψετε την ονομαστική του ενικού και των τριών γενών.
4. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και την πτώση που τις συνοδεύει.
5. *maxima, minima*: Να γράψετε τα επίθετα στο θετικό βαθμό, στον αριθμό, στο γένος και στην πτώση που βρίσκονται.
6. *ingenium validum*: Να κλιθούν μαζί στις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού.
7. *antiquos*: Να κλίνετε το επίθετο στο θηλυκό γένος και στους δύο αριθμούς.
8. *infirum*: Να κλίνετε το επίθετο στο αρσενικό γένος στον ενικό αριθμό.
9. *suppliciis*: Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις του ονόματος και στους δύο αριθμούς.
10. *se, eis*: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τους τύπους.
11. *curabant, propulsabant*:  
α) Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων.  
β) Να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα των ρημάτων.
12. *erant, consultabant*:  
α) Να κλίνετε την οριστική του παρατατικού.  
β) Να γράψετε το απαρέμφατο ενεστώτα των ρημάτων.
13. *ego parcus sum*: Να κλιθεί η πρόταση στον ενικό αριθμό.
14. *nos consultamus patriae*: Να κλιθεί η πρόταση στον πληθυντικό αριθμό.
15. Να χωριστούν σε συλλαβές οι λέξεις της πρότασης: *Delecti consultabant patriae*.

16. Να τονιστούν οι παρακάτω λέξεις και να δικαιολογηθεί ο τονισμός τους:  
*concordia, deorum, domi, curabant, pericula, patriae.*
17. Στα Λατινικά υπάρχει αλληλοπαθητική αντωνυμία; Με ποιους τρόπους εκφράζεται η αλληλοπάθεια στα Λατινικά;
18. Να υπογραμμίσετε στο παρακάτω κείμενο τα ουσιαστικά (κύρια και προσηγορικά) της πρώτης και δεύτερης κλίσης:  
*Iulius et Aemilia in magna villa habitant. Duos filios et unam filiam habent. In villa servi et servae habitant. Iulius est dominus servorum et Aemilia servarum domina est. Iulius, Aemilia, tres liberi, servi et servae magnam familiam constituunt.*
19. Να βρείτε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς του κειμένου και να δηλώσετε την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν.
20. Να βρείτε πώς εκφέρεται ο προσδιορισμός της αιτίας στο κείμενο.
21. Να βρείτε εναλλακτικούς τρόπους για να αποδώσουμε τη φράση: *inter se amant.*<sup>8</sup>
22. Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των λέξεων που βρίσκονται σε πτώση αφαιρετική.
23. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από τις λέξεις του κειμένου:
  - α) αυτές που έχουν σημασιολογική και συγχρόνως ετυμολογική αντιστοιχία με λέξεις της νέας Ελληνικής.
  - β) αυτές των νέων Ελληνικών που προέρχονται από τη Λατινική μέσω μιας, νεότερης, ξένης γλώσσας.
  - γ) τις λατινικές που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά.
24. Να μεταφραστούν στα λατινικά:
  - α) *Αλληλογραφούμε, αλληλογραφείτε, αλληλογραφούν.*
  - β) *Οι αρχαίοι Ρωμαίοι ήταν γενναιόδωροι στη λατρεία των θεών, αλλά οικονόμοι στο σπίτι.*
  - γ) *Οι Συγκλητικοί φροντίζουν την πατρίδα. Αυτοί έχουν δυνατό πνεύμα εξαιτίας της σοφίας τους.*
  - δ) *Οι λαοί αγαπούν την ομόνοια και απωθούν τους κινδύνους με συμμαχίες.*
25. Να μεταφράσετε στα Ελληνικά τις παρακάτω προτάσεις:
  - α) *Amicitia puellae placet.*
  - β) *Amamus iustitiam sed non iniuriam.*

<sup>8</sup> Βλ. Μ. Πασχάλης - Γ. Σαββαντίδης, *Λατινικά Λυκείου. Το βιβλίο του καθηγητή*, σ. 21, Παρ. 4.

- γ) *Romani multas et pulchras deas adorabant.* (adoro = λατρεύω)  
 δ) *Tu et ille parcum amicum habetis.*  
 ε) *Parvum bellum magnam iniuriam delet.*  
 στ) *Vos et illae bonos magistros amabatis.*  
 ζ) *Cleopatra, Aegypti regina, pulchra erat.*

## 2. Ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

### I. Ασκήσεις του τύπου «Σωστό - Λάθος»

1. Σημειώστε X επιβεβαιώνοντας ή απορρίπτοντας το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων.

|                      |                          | Σωστό                    | Λάθος                    |
|----------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>concordia</i>  | είναι αφαιρετική ενικού  | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>suppliciis</i> | είναι δοτική πληθυντικού | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>inter</i>      | είναι χρονικός σύνδεσμος | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>patriae</i>    | είναι γενική ενικού      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>bello</i>      | είναι αφαιρετική ενικού  | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>se</i>        | είναι κτητική αντωνυμία  | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

|                                                      | Σωστό                    | Λάθος                    |
|------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>Apud Romanos concordia minima erat.</i>        | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Romani magnifici domi erant.</i>               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Romani iustitia inter se certabant.</i>        | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>In bello pericula beneficiis propulsabant.</i> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>Audacia amicitias parabant.</i>                | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>Delecti curabant patriam.</i>                 | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ζ) <i>Delectorum corpus ex annis infirmum erat.</i>  | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

## II. Ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

### A

- 1) *apud*
- 2) *minima*
- 3) *deorum*
- 4) *corpus*
- 5) *bello*
- 6) *maxima*
- 7) *amicitias*
- 8) *sed*
- 9) *se*
- 10) *et*

### B

- α) υπερθετικός βαθμός του «magna»
- β) ουσιαστικό α' κλίσης, θηλυκό
- γ) ουσιαστικό γ' κλίσης, ουδέτερο
- δ) αντιθετικός σύνδεσμος
- ε) υπερθετικός βαθμός του «parva»
- στ) ουσιαστικό β' κλίσης, αρσενικό
- ζ) πρόθεση
- η) ουσιαστικό β' κλίσης, ουδέτερο
- θ) προσωπική αντωνυμία
- ι) οριστική αντωνυμία
- ια) συμπλεκτικός σύνδεσμος

2. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της Β' στήλης περισσεύει.

### A

- 1) *antiquos*
- 2) *avaritia*
- 3) *deorum*
- 4) *domi*
- 5) *patriam*
- 6) *in bello*
- 7) *delecti*
- 8) *eis*
- 9) *parci*
- 10) *ex annis*

### B

- α) εμπρόθετος προσδ. χρόνου
- β) επιρρηματικός προσδ. τόπου
- γ) αντικείμενο στο ρήμα «curabant»
- δ) υποκείμενο στο ρήμα «erat»
- ε) επιθετικός προσδιορισμός
- στ) εμπρόθετος προσδιορ. τόπου
- ζ) γενική αντικειμ. από το «suppliciis»
- η) υποκείμ. στο ρήμα «consultabant»
- θ) εμπρόθετος προσδ. της αιτίας
- ι) κατηγορούμενο στο «Romani»
- ια) δοτική προσωπ. κτητική

3. Να συνδέσετε τις λέξεις της λατινικής (στήλη Α΄) με τη σημασία τους (στήλη Β΄), γράφοντας δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α΄ το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Β΄. Ένα στοιχείο της στήλης Β΄ περισσεύει.

| A                    | B             |
|----------------------|---------------|
| 1) <i>concordia</i>  | α) πλεονεξία  |
| 2) <i>supplicium</i> | β) φροντίζω   |
| 3) <i>parcus</i>     | γ) απομακρύνω |
| 4) <i>certo</i>      | δ) ομόνοια    |
| 5) <i>avaritia</i>   | ε) αγωνίζομαι |
| 6) <i>propulso</i>   | στ) αδύναμος  |
| 7) <i>infirmus</i>   | ζ) τιμωρία    |
| 8) <i>curo</i>       | η) οικονόμος  |
|                      | θ) λατρεία    |

4. Να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Μια πρόταση στη στήλη των απαντήσεων περισσεύει.

| Ερώτηση                                                                          | Απάντηση                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| 1) <input type="checkbox"/> <i>Eratne avaritia apud antiquos Romanos minima?</i> | α) <i>Propter sapientiam.</i>                     |
| 2) <input type="checkbox"/> <i>Qui domi parci erant?</i>                         | β) <i>Delectis corpus ex annis infirmum erat.</i> |
| 3) <input type="checkbox"/> <i>Quando Romani amicitias parabant?</i>             | γ) <i>Romani patriam curabant.</i>                |
| 4) <input type="checkbox"/> <i>Erat corpus delectorum infirmum an validum?</i>   | δ) <i>Certe. (= βεβαίως)</i>                      |
| 5) <input type="checkbox"/> <i>Cur (= γιατί) eis ingenium validum erat?</i>      | ε) <i>Romani.</i>                                 |
|                                                                                  | στ) <i>In bello.</i>                              |

### III. Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών

1. Να συμπληρωθούν τα κενά των λέξεων με τις σωστές καταλήξεις.
- α) *Illi patri..... consultaba.....*
  - β) *Nos amicitia..... para.....*
  - γ) *Vos pericul..... (εν.) propulsaba.....*
  - δ) *Tu bell..... (εν.) paraba.....*
  - ε) *Ille filios cura.....*
  - στ) *Illi inter ..... certa.....*

2. Να συμπληρώσετε τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας.

|          | Ενικός αριθμός |        |           | Πληθυντικός αριθμός |           |          |
|----------|----------------|--------|-----------|---------------------|-----------|----------|
|          | Γενική         | Δοτική | Αιτιατική | Δοτική              | Αιτιατική | Αφαιρετ. |
| γ' προσ. |                |        | <i>se</i> |                     |           |          |

3. Να συμπληρωθούν οι πίνακες:

|               | Ενικός αριθμός    |                 | Πληθυντικός αριθμός |               |
|---------------|-------------------|-----------------|---------------------|---------------|
| <b>Ον</b>     |                   | <i>ingenium</i> | <i>magnifici</i>    |               |
| <b>Γεν.</b>   |                   |                 |                     | <i>deorum</i> |
| <b>Δοτ.</b>   |                   |                 |                     |               |
| <b>Αιτ.</b>   | <i>sapientiam</i> |                 |                     |               |
| <b>Κλητ.</b>  |                   |                 |                     |               |
| <b>Αφαιρ.</b> |                   |                 |                     |               |

4. Να συμπληρώσετε τους τύπους της οριστικής αντωνυμίας «is».

|               | Ενικός αριθμός |             |           | Πληθυντ. αριθμός |                  |           |
|---------------|----------------|-------------|-----------|------------------|------------------|-----------|
|               | Αρσενικό       | Θηλυκό      | Ουδέτ.    | Αρσενικό         | Θηλυκό           | Ουδέτ.    |
| <b>Ονομ.</b>  | <i>is</i>      |             |           | <i>ei (ii)</i>   |                  |           |
| <b>Γεν.</b>   |                | <i>eius</i> |           |                  | <i>earum</i>     |           |
| <b>Δοτ.</b>   |                |             | <i>ei</i> | <i>eis (iis)</i> |                  |           |
| <b>Αιτ.</b>   | <i>eum</i>     |             |           |                  |                  | <i>ea</i> |
| <b>Κλητ.</b>  |                |             |           |                  |                  |           |
| <b>Αφαιρ.</b> |                | <i>ea</i>   |           |                  | <i>eis (iis)</i> |           |

5. Να τοποθετήσετε δίπλα στα ουσιαστικά το επίθετο «antiquus» στην κατάλληλη πτώση.

|  |                  |
|--|------------------|
|  | <i>annos</i>     |
|  | <i>deorum</i>    |
|  | <i>Romanis</i>   |
|  | <i>bella</i>     |
|  | <i>periculum</i> |
|  | <i>supplicio</i> |

#### **IV. Άσκηση πολλαπλής επιλογής**

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις ευσταθούν συντακτικά; Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

- |                                            |                          |
|--------------------------------------------|--------------------------|
| α) <i>Iustitia inter nos certant.</i>      | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Iustitia inter se certant.</i>       | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Iustitia inter vos certabatis.</i>   | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>Beneficia amicitias paramus.</i>     | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>Beneficiis amicitias parabatis.</i>  | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>Beneficiis amicitiiis parabant.</i> | <input type="checkbox"/> |

#### **3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου**

Να διορθώσετε τα συντακτικά λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας.

- α) *Apud incolis barbaris concordia non erat.*
- β) *Nautae in supplicios Neptuni magnifici erant.*
- γ) *Iustitiam inter vos certabant.*
- δ) *In bellum periculorum audacia propulsant.*
- ε) *Delecti consultabamus patriam.*

## ΕΝΑΣ «ΛΑΤΡΗΣ» ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ

## ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

**1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου**

1. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα προσηγορικά ονόματα αρσενικού γένους του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
2. Να μεταφέρετε τα πρωτόκλιτα προσηγορικά ονόματα θηλυκού γένους του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
3. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των πρωτοκλίτων και δευτεροκλίτων κυρίων ονομάτων του κειμένου.
4. Να γράψετε την κλητική ενικού των κυρίων ονομάτων «Silius» και «Vergilius».
5. Να γράψετε τη γενική και δοτική του ενικού και του πληθυντικού αριθμού των προσηγορικών ονομάτων του κειμένου.
6. Των προσηγορικών ονομάτων του κειμένου που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση να γραφεί η δοτική και η αιτιατική και των δύο αριθμών.
7. Των επιθέτων του κειμένου να γραφεί η ίδια πτώση και στα τρία γένη και στους δύο αριθμούς.
8. Να μεταφέρετε όλες τις αντωνυμίες του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού στο γένος που βρίσκονται.
9. Να μεταφερθούν τα ρήματα της πρώτης συζυγίας στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού, στην έγκλιση που βρίσκονται.
10. Να μεταφερθούν τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού, στην έγκλιση που βρίσκονται.
11. Να μεταφερθούν τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας του κειμένου, τα οποία βρίσκονται σε οριστική παρατατικού, στο αντίστοιχο πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα.
12. Στις παρακάτω ομάδες λέξεων να υπογραμμίσετε τις παρείσακτες. Τι κοινό έχουν οι παρείσακτες λέξεις με τις υπόλοιπες λέξεις της ομάδας και ως προς τι διαφοροποιούνται από αυτές;

- α) *studebat, habebat, videt, fovebat, iacebat, delet, possidebat, tenebat, nocebat.*
- β) *deletis, amatis, deploratis, annis, repugnatis, possidetis, habetis, illis, fovetis, videtis.*
- γ) *Silium, agrum, bellum, puerum, animum, magistrum, ingenium, librum, locum.*
- δ) *epici, clari, pulchri, teneri, loci, antiqui, parci, magnifici, viri, infirmi.*
- ε) *bella, ingenia, monumenta, templa, pericula, audacia, beneficia, sua.*
- στ) *claro, pulchro, epico, tenero, antiquo, magnifico, infirmo, valido.*
- ζ) *illis, eis, viris, nobis, vobis, suis, annis.*

13. Να εντοπίσετε τις προθέσεις του κειμένου και να προσέξετε τη σύνταξή τους.
14. Να εντοπίσετε τον μοναδικό σύνδεσμο του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό του ρόλο. Ποια είναι η ιδιομορφία του συνδέσμου αυτού;
15. Να χαρακτηρισθούν οι ομοιόπρωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί του κειμένου.
16. Να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
17. Να δικαιολογήσετε το πρόσωπο και τον αριθμό των ρημάτων του κειμένου.
18. Να επιφέρετε τις απαιτούμενες διορθώσεις, ώστε οι προτάσεις που ακολουθούν να είναι συντακτικώς και νοηματικώς αποδεκτές:
  - α) *Silius, poetam epicus, viri clarus erat.*
  - β) *Silius in septendecim libros de bello Punico secundo narrabat.*
  - γ) *Poeta multas in illos locos villas possidebat.* (villa, -ae = έπαυλη)
  - δ) *Silius in Campaniam ultimis annis vitae suae se tenebant.*
  - ε) *Vergilium fovebat et monumentum suum, quod Neapoli iacebant, pro templum habebat.*
- στ) *Animus Sili tenera erat.*
- ζ) *Silius ingenium validam habebat.*
- η) *Ille Vergili gloria studebat et poetas honorabat.*
- θ) *Clari poetae magister populi sunt.* (populus, -i = λαός)
- ι) *Gloria Vergili apud antiquis Romanis magna erat.*

19. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι, αφού μεταφερθούν τα ρήματα στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού (στην έγκλιση που βρίσκονται) και γίνουν, όπου χρειάζεται, οι αναγκαίες τροποποιήσεις ώστε οι νέες προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές. Να μη θίξετε τις περιόδους εκείνες που αν τροποποιηθούν δεν παρέχουν αποδεκτό νόημα:
- α) *Silius poeta vir clarus erat.*
  - β) *Ultimis annis vitae suae in Campania se tenebat.*
  - γ) *Vir ille clarus poeta erat.*
  - δ) *Gloriae Vergili studeo ingeniumque eius foveo.*
  - ε) *Gloriae Vergili studebas ingeniumque eius fovebas.*
  - στ) *Septendecim libri eius de amicitia pulchri erant.*
  - ζ) *Multos in illis locis agros possidebamus.*
  - η) *Vergilium ut puer magistrum honorabat.*
  - θ) *Silius animum tenerum habebat.*
  - ι) *Poetae animum tenerum habent.*
  - ια) *Multi pueri magistros foveant et honorant.*
  - ιβ) *Monumentum Vergili pro templo ille habebat.*
20. Να μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση ή στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού τους κλιτούς τύπους των παρακάτω προτάσεων. Να μη θίξετε τις προτάσεις εκείνες οι οποίες, αν μετασχηματισθούν, δεν δίδουν αποδεκτό νόημα.
- α) *Eum ut puer magistrum honorabat.*
  - β) *Illi agros in eis locis possidebant.*
  - γ) *Poetas honorabat et eos fovebat.*
  - δ) *Pueri magistrum amant et honorant.*
  - ε) *Animus pueri tener est.*
  - στ) *Eorum libri de bellis pulchri erant.*
  - ζ) *Septendecim libri eius pulchri sunt.*
  - η) *Multi poetae Vergili ingenium fovebant.*
  - θ) *Monumentum eius pro templo habebat.*
  - ι) *Ultimis annis in illis locis se tenebant.*

21. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έχουν ετυμολογική σχέση με αντίστοιχες λέξεις της Ελληνικής (αρχαίας και νέας). Ποιες από τις λατινικές λέξεις του κειμένου χρησιμοποιούμε σήμερα στη νέα Ελληνική γλώσσα και με ποια σημασία;
22. Να γίνει συλλαβισμός των λέξεων της πρότασης που ακολουθεί:  
*Septendecim libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt.*
23. Να θέσετε το σημείο της μακρότητας ή της βραχύτητας πάνω από το φωνήεν της παραλήγουσας των παρακάτω λέξεων και το τονικό σημείο της οξείας στην συλλαβή που τονίζεται. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας: *Italicus, septendecim, secundo, possidebat, Vergili, ingeniumque, fovebat, magistrum, honorabat, Neapoli.*
24. Να μεταφραστούν στα Λατινικά οι προτάσεις:
- α) Ο Βιργίλιος ήταν ένδοξος Ρωμαίος ποιητής· τη δόξα του επιδίωκε (να φθάσει) ο Σίλιος.
  - β) Ο Κηφέας αγαπούσε πάρα πολύ την κόρη του.
  - γ) Ο Σίλιος κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του έμενε μόνιμα στην Καμπανία.
  - δ) Ο ποιητής στα βιβλία του διηγούνταν την ιστορία του δεύτερου Καρχηδονιακού πολέμου.
  - ε) Ο ποιητής έμενε μόνιμα στην Καμπανία και φρόντιζε τους αγρούς του.
  - στ) Η βασίλισσα ήταν υπερήφανη για την ομορφιά της και συνέκρινε τον εαυτό της με τις Νηρηίδες.
  - ζ) Ο Σίλιος τιμούσε τον Βιργίλιο, όπως το παιδί τον δάσκαλό του.
25. Με τις ομάδες λέξεων που σας δίνονται να κατασκευάσετε ισάριθμες αποδεκτές προτάσεις, αφού τοποθετήσετε την κάθε λέξη στον κατάλληλο τύπο και στην κατάλληλη θέση (τα ρήματα να τεθούν σε χρόνο παρατατικό).
- α) *In, possideo, Silius, ager, Campania, multus.*
  - β) *Neapolis, monumentum, Vergilius, iaceo.*
  - γ) *Silius, habeo, tener, animus.*
  - δ) *In, sum, ager, meus, Campania.*
  - ε) *Belua, incola, noceo, Aethiopia, marina.*

26. Ποιο θα είναι το νόημα της πρότασης *Poeta ultimis annis vitae suae in Gallia se tenebat*, αν αντικαταστήσουμε την αντωνυμία «suae» με την αντωνυμία «eius»; Να εξηγήσετε τη διαφορά.
27. Ποιο θα είναι το νόημα της πρότασης *Regina superba forma sua erat*, αν αντικαταστήσουμε την αντωνυμία «sua» με την αντωνυμία «eius»; Να εξηγήσετε τη διαφορά.

## 2. Ερωτήσεις - ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

### I. Συμπλήρωση κενών

1. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο (τα ρήματα που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις να τεθούν σε χρόνο παρατατικό). Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.
  - α) *Septendecim* ..... *Sili de* ..... *Punico* .....  
sunt. (liber, bellum, pulcher)
  - β) *Silius in septendecim* ..... *de* ..... *Punico secundo*  
narrat. (liber, suus, bellum)
  - γ) *Ultimis annis vitae suae in illis locis* ..... *se* .....  
(Campania, teneo)
  - δ) *Multi incolae Campaniae* ..... *in illis locis* .....  
(ager, possideo)
  - ε) *Silius* ..... *habebat*. (poeta, animus, tener)
  - στ) *Poetae* ..... *studebant*. (gloria, Vergilius)
  - ζ) *Romani* ..... *poetae* ..... (ingenium, foveo)
  - η) *Incolae* ..... *Silium* ..... *et* .....  
(honor, Campania, amo)
  - θ) *Silius Italicus*, ..... *ingenium* .....  
(poeta, foveo, Vergilius)
  - ι) *Maxima* ..... *gloria* ..... (sum, Vergilius)
  - ια) *Monumentum eius quod* ..... *pro*  
..... *habebat*. (Neapolis, iaceo, templum)
  - ιβ) *Poeta* ..... (consulto, patria, suus)

## II. Ερωτήσεις - ασκήσεις της μορφής «Σωστό - Λάθος»

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

|                                                                                | Σωστό                    | Λάθος                    |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>Silius ultimo anno vitae suae in agris suis se tenebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Silius ultimo anno vitae suae in agrum suum se tenebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Silius ultimis annis vitae suae in agris suis se tenebant.</i>           | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>Silius ultimis annis vitae suae in ager suo se tenebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>Silius ultimis annis vitae suae in agro suo se tenebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>Silius ultimis annis vitae eius in agro eius se tenebat.</i>            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ζ) <i>Silius ultimis annis vitae suae in agro eius se tenebat.</i>             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| η) <i>Silius ultimis annis vitae suae in agros suos se tenebat.</i>            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| θ) <i>Silius ultimis annis vitae eius in agro eo se tenebat.</i>               | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ι) <i>Silius ultimis annis vitae suae in agros eos se tenebat.</i>             | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ια) <i>Silius multos annos vitae suae in agro suo se tenebat.</i> <sup>9</sup> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ιβ) <i>Silius multis annis vitae suae in agro suo se tenebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

|                                                                    | Σωστό                    | Λάθος                    |
|--------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>Silius Italicus poeta tragicus erat.</i>                     | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Septem libri Sili de bello Punico secundo pulchri erant.</i> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Septendecim libri Sili de bello Gallico pulchri sunt.</i>    | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>Ultimis annis vitae suae in Graecia Silius se tenebat.</i>   | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>In Campania Silius multos agros possidebat.</i>              | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>Silius gloriae Ovidi studebat ingeniumque eius fovebat.</i> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ζ) <i>Silius Vergilium ut puer magistrum honorabat.</i>            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| η) <i>Monumentum Vergili Neapoli iacebat.</i>                      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

<sup>9</sup> Προκειμένου να απαντήσουν σωστά οι μαθητές στις δύο τελευταίες ασκήσεις να προηγηθεί αναφορά στον τρόπο εκφοράς του προσδιορισμού του χρόνου στα Λατινικά. Περί αυτού βλ. Μάθ. V, Παρ. 7 και Μάθ. XXVIII, Παρ. 2. Θεωρήσαμε σκόπιμο να παραθέσουμε τις δύο τελευταίες ασκήσεις, προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές τη διαφορά ανάμεσα στην αφαιρετική και αιτιατική του χρόνου. Η προτελευταία πρόταση είναι συντακτικώς ορθή, ενώ η τελευταία εσφαλμένη.

- |                                                                    |                          |                          |
|--------------------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| θ) <i>Silius Italicus monumentum Ovidi pro templo habebat.</i>     | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ι) <i>Silius Italicus, poeta, animum tenerum habebat.</i>          | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ια) <i>Magister Sili Horatius erat.</i>                            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ιβ) <i>Silius ultimis annis vitae suae in Campania se tenebat.</i> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

### III. Ερωτήσεις - Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Η έκφραση «me teneo» σημαίνει:

- |                           |                          |
|---------------------------|--------------------------|
| α) κρατώ.                 | <input type="checkbox"/> |
| β) παραμένω, μένω μόνιμα. | <input type="checkbox"/> |
| γ) έχω.                   | <input type="checkbox"/> |
| δ) κατέχω.                | <input type="checkbox"/> |
| ε) αποκτώ.                | <input type="checkbox"/> |
| στ) συγκρατώ.             | <input type="checkbox"/> |

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Ποια από τις παρακάτω προτάσεις ευσταθεί συντακτικώς; Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

- |                                          |                          |
|------------------------------------------|--------------------------|
| α) <i>Silius gloria eorum studebant.</i> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Silio gloriam eius studebat.</i>   | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Silius gloriae eius studebant.</i> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>Silius gloria eius studebat.</i>   | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>Silius gloriae eorum studebat.</i> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>Silius gloriae eis studebat.</i>  | <input type="checkbox"/> |
| ζ) <i>Silius gloriam eius studebant.</i> | <input type="checkbox"/> |
| η) <i>Silius gloriam eius studebat.</i>  | <input type="checkbox"/> |
| θ) <i>Silius gloria eum studebat.</i>    | <input type="checkbox"/> |
| ι) <i>Silius gloriam eorum studebat.</i> | <input type="checkbox"/> |

3. Ποια από τις παρακάτω περιόδους ευσταθεί συντακτικώς; Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

- |                                                   |                          |
|---------------------------------------------------|--------------------------|
| α) <i>Silius multis annis in Roma se tenebat.</i> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Silius poeta clari erant.</i>               | <input type="checkbox"/> |

- γ) *Ultimos annos vitae suae in Campania se tenebat.* ☐
- δ) *Sili Italici septendecim libri de bello Punico pulchri sunt.* ☐
- ε) *Multos in illos locos agros possidebat.* ☐
- στ) *Silius animum teneram habebat.* ☐
- ζ) *Gloriae Vergili studebant et ingenio eius fovebant.* ☐
- η) *Vergilium poetam valde ille honorabant.* ☐
- θ) *Monumentum Vergili in Neapoli iacet.* ☐
- ι) *Silius monumentum Vergili pro templum habebat.* ☐

#### IV. Ερωτήσεις - ασκήσεις σύζευξης

1. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Περισεύουν πέντε προτάσεις στη στήλη των απαντήσεων.

| Ερωτήσεις                                                                                  | Απαντήσεις                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| 1) <input type="checkbox"/> <i>Eratne Silius Italicus poeta epicus an (= ή) tragicus?</i>  | α) <i>Agri Sili in Graecia erant.</i>                    |
| 2) <input type="checkbox"/> <i>Suntne libri Sili de bello Punico secundo pulchri?</i>      | β) <i>Epicus.</i>                                        |
| 3) <input type="checkbox"/> <i>Ubi (= πού) Silius ultimis annis vitae suae se tenebat?</i> | γ) <i>Ultimis annis vitae suae in Campania se tenet.</i> |
| 4) <input type="checkbox"/> <i>Ubi agri Sili erant?</i>                                    | δ) <i>Monumentum Vergili Romae (= στη Ρώμη) iacebat.</i> |
| 5) <input type="checkbox"/> <i>Ubi monumentum Vergili iacebat?</i>                         | ε) <i>Certe. (= βεβαίως)</i>                             |
| 6) <input type="checkbox"/> <i>Studebatne Silius gloriae Vergili an Ovidi?</i>             | στ) <i>Vergili.</i>                                      |
| 7) <input type="checkbox"/> <i>Quis de bello Punico secundo narrat?</i>                    | ζ) <i>Tragicus.</i>                                      |
|                                                                                            | η) <i>Ovidi.</i>                                         |
|                                                                                            | θ) <i>Neapoli iacebat.</i>                               |
|                                                                                            | ι) <i>In Campania.</i>                                   |
|                                                                                            | ια) <i>In Campania erant.</i>                            |
|                                                                                            | ιβ) <i>Silius.</i>                                       |

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τις σημασίες που δίδονται στη Β' στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α' στήλης. Στη Β' στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λατινική λέξη, την οποία θα πρέπει να προσθέσετε, ενώ στην Α' στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίδονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να προσθέσετε.

| A                  | B                                           |
|--------------------|---------------------------------------------|
| 1) <i>clarus</i>   | <input type="checkbox"/> ωραίος             |
| 2) <i>pulcher</i>  | <input type="checkbox"/> ένδοξος            |
| 3) <i>liber</i>    | <input type="checkbox"/> αγρός              |
| 4) <i>teneo</i>    | <input type="checkbox"/> κρατώ              |
| 5) <i>ultimus</i>  | <input type="checkbox"/> τιμώ               |
| 6) <i>ager</i>     | <input type="checkbox"/> βιβλίο             |
| 7) <i>possideo</i> | <input type="checkbox"/> κείμαι, βρίσκομαι  |
| 8) <i>habeo</i>    | <input type="checkbox"/> σπουδάζω, επιδιώκω |
| 9) <i>studeo</i>   | <input type="checkbox"/> περιβάλλω με αγάπη |
| 10) <i>foveo</i>   | <input type="checkbox"/> παραμένω           |
| 11) <i>honoro</i>  | <input type="checkbox"/> θαμπώνομαι         |
| 12) <i>iaceo</i>   | <input type="checkbox"/> τελευταίος         |
| 13) .....          | <input type="checkbox"/> .....              |
| 14) .....          | <input type="checkbox"/> .....              |

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α' στήλης με τους συντακτικούς όρους της Β' αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α' στήλης. Στη Β' στήλη υπάρχουν τρεις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

| A                      | B                                                     |
|------------------------|-------------------------------------------------------|
| 1) <i>poeta epicus</i> | <input type="checkbox"/> γενική διαιρετική            |
| 2) <i>pulchri</i>      | <input type="checkbox"/> υποκείμενο                   |
| 3) <i>vitae</i>        | <input type="checkbox"/> γενική υποκειμενική          |
| 4) <i>se</i>           | <input type="checkbox"/> αντικείμενο του ρ. «honorat» |

- 5) *gloriae*
- 6) *magistrum*
- 7) *quod*
- 8) *tenerum*

- ☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός
- ☐ παράθεση
- ☐ επιθετικός προσδιορισμός
- ☐ αντικείμενο του ρ. «studebat»
- ☐ κατηγορούμενο
- ☐ γενική κτητική
- ☐ αντικείμενο του ρ. «tenebat»

4. Να γράψετε μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λατινικής περιόδου. Υπάρχουν πέντε περίοδοι στα Ελληνικά των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη στα Λατινικά:

**A**

- 1) *Silius in septendecim libris de bello Punico secundo narrat.*
- 2) *Libri Sili de bello Punico pulchri sunt.*
- 3) *Romani poetas honorabant ingeniumque eorum fovebant.*
- 4) *Magnos in illis locis Campaniae agros poeta possidebat.*
- 5) *Magistri pueros amant puerique magistros honorant et foveant.*
- 6) *Animus poetarum tener est ut puerorum.*

**B**

- ☐ Ο Σίλιος σε επτά βιβλία διηγείται για τον πρώτο Καρχηδονιακό πόλεμο.
- ☐ Μεγάλα αγροκτήματα σ' εκείνα τα μέρη της Καμπανίας είχε ο ποιητής.
- ☐ Ο Σίλιος σε δεκαεπτά βιβλία διηγείται για τον δεύτερο Καρχηδονιακό πόλεμο.
- ☐ Πολλά αγροκτήματα σ' εκείνα τα μέρη της Καμπανίας είχε ο ποιητής.
- ☐ Τα βιβλία του Σιλίου για τον Καρχηδονιακό πόλεμο είναι όμορφα.
- ☐ Οι δάσκαλοι αγαπούν τα παιδιά και τα παιδιά τιμούν τους δασκάλους και τους περιβάλλουν με αγάπη.

7) *Poetae puerique animum tenerum habent.*

8) *Monumentum Vergili, quem (= τον οποίο) Silius honorabat et fovebat, Neapoli iacebat.*

☐ Μεγάλα αγροκτήματα σ' εκείνα τα μέρη της Καμπανίας είχε ο ποιητής.

☐ Το μνημείο του Βιργιλίου, τον οποίο ο Σίλιος τιμούσε και περιέβαλλε με αγάπη, βρισκόταν στη Νεάπολη.

☐ Οι Ρωμαίοι τιμούσαν τους ποιητές και με αγάπη περιέβαλλαν το πνεύμα τους.

☐ Οι ποιητές και τα παιδιά έχουν ευαίσθητη ψυχή.

☐ Η ψυχή των ποιητών είναι ευαίσθητη όπως των παιδιών.

☐ Οι Ρωμαίοι τιμούν τους ποιητές και τους περιβάλλουν με αγάπη.

☐ Η ψυχή των ποιητών είναι τρυφερή όπως του μικρού παιδιού.

### **3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου**

1. Να διορθώσετε τα συντακτικά λάθη και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας.

α) *Romani Vergilio honorabant ingeniumque eius fovebat.*

β) *Populus (= ο λαός) poetas claros amat et gloriae suae studet.*

γ) *Monumentum Vergili in Neapoli<sup>10</sup> iacebat.*

δ) *Silius Vergilium fovebat ut pueri magistros suos.*

ε) *Multos in Campaniam agros Silius possidebant.*

στ) *Animus puerorum tenera est.*

ζ) *Magistri pueris consultant et animis eorum foveant.*

η) *Pueri claros poetas honorant et gloriae suae student.*

---

<sup>10</sup> Βλ. Μάθ. XXVIII, Παρ. 1.

θ) *Viri clari a pueris*<sup>11</sup> *gloriae magnorum virum student.*

ι) *Incolae Campaniae industria* (= φιλοπονία) *inter vos certabant.*

ια) *Pueri iustitia amant et iniuriam repugnant.*

ιβ) *Silius ingenium Vergili fovebat et monumentum poetae pro templum habebat.*

2. Ο τύπος «annis» του κειμένου είναι:

α) δοτική πληθυντικού πρωτοκλίτου ουσιαστικού θηλ. γένους. ☐

β) αφαιρετική πληθυντικού πρωτοκλίτου ουσιαστικού θηλ. γένους. ☐

γ) δοτική πληθυντικού δευτεροκλίτου ουσιαστικού αρσ. γένους. ☐

δ) αφαιρετική πληθυντικού δευτεροκλίτου ουσιαστικού θηλ. γένους. ☐

ε) αφαιρετική πληθυντικού δευτεροκλίτου επιθέτου αρσ. γένους. ☐

στ) αφαιρετική πληθυντικού δευτεροκλίτου ουσιαστικού αρσ. γένους. ☐

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

3. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο (τα ρήματα που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις να τεθούν σε χρόνο παρατατικό). Να δικαιολογήσετε την πτώση των ονομάτων και το πρόσωπο των ρημάτων που επιλέξατε. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

α) ..... *ingenium Vergili valde placebat.* (Silius Italicus)

β) *Poeta* ..... *annis vitae suae in* ..... *se* .....  
(teneo, ultimus, Campania)

γ) *Incolae Campaniae* ..... *amabant ingeniumque eius* .....  
(foveo, poeta)

δ) *Multi apri* (=αγριογούρουνα) ..... *incolarum illis annis* .....  
(ager στον πληθ., noceo)

<sup>11</sup> Η πρόθεση «a» συντάσσεται με αφαιρετική, όπως εδώ: «a pueris» σημαίνει «από παιδιά». Η λεπτομέρεια να δοθεί στους μαθητές εφόσον κληθούν να απαντήσουν στην άσκηση αυτή.

- ε) *Disciplina* (= παιδεία) *ingenium liberat. Itaque* (= γι' αυτό) .....  
 ..... *amant et magistros honorant.* (liber στον πληθ., puer στον  
 πληθ.)
- στ) *Pueri* ..... *virorum* ..... *student ingeniumque*  
*eorum fovent.* (gloria, clarus)
- ζ) *Nonnulli* (= μερικοί) *pueri* ..... *suos delent et* .....  
*non amant.* (disciplina, liber)
- η) *Poeta in illis* ..... *Campaniae multos* .....  
 ..... (locus, ager, possideo)
- θ) ..... *clari ingenium* ..... *et validum habent.*  
 (pulcher, vir)
- ι) *Illi monumentum Vergili, quod Neapoli* ..... , *pro templo*  
 ..... (habeo, iaceo)

## ΟΙ ΝΟΜΟΙ

## ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ - ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις - ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να εντοπίσετε τα θηλυκά τριτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου και να γράψετε τη δοτική του ενικού και την γενική του πληθυντικού αριθμού.
2. (bonus, -a, -um) *interpre*s, (liber, -a, -um) *mens*: Να επιλέξετε το σωστό γένος του επιθέτου και να κλίνετε στις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού αριθμού το ουσιαστικό μαζί με το επίθετο που το συνοδεύει.
3. *viri, ministri, servi*: Να κλίνετε τα ουσιαστικά στον ενικό αριθμό. Τι έχετε να παρατηρήσετε ως προς τον τρόπο της κλίσης τους;
4. *consilium*: Να κλιθεί στον αριθμό που βρίσκεται.
5. *corpora nostra*: Να κλιθούν μαζί στον αριθμό που βρίσκονται.
6. *nostra*: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο και να κλίνετε στο αρσενικό γένος και στον ενικό αριθμό, του ίδιου προσώπου, την αντίστοιχη αντωνυμία για έναν κτήτορα.
7. *ea, quam*: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τους τύπους και να γράψετε τη γενική και αφαιρετική πτώση ενικού και πληθυντικού αριθμού και των τριών γενών.
8. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να αναγνωρίσετε το είδος τους.
9. Να εντοπίσετε τα προσηγορικά ονόματα της δεύτερης κλίσης.
10. *civitas*: Ποια άλλα ουσιαστικά της τρίτης κλίσης (θηλυκά) σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού σε -um και -ium;
11. *fons*: Ποια άλλα μονοσύλλαβα συμφωνόληκτα ουσιαστικά της τρίτης κλίσης σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού σε -ium;
12. *servant*: Να κλίνετε την οριστική του παρατατικού και να γράψετε το απαρέμφατο του ενεστώτα.
13. *stat*: Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος και να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα.

14. *continent*: Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος και να κλίνετε τον ενικό αριθμό της οριστικής του ενεστώτα και τον πληθυντικό αριθμό της οριστικής του παρατατικού.
15. *possumus*:  
 α) Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος.  
 β) Ποια είναι τα συνθετικά του μέρη;  
 γ) Να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα.
16. *Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.*:  
 Να γράψετε την παραπάνω περίοδο μεταφέροντας όλους τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό (πλην του «mente»).
17. Να τονιστούν οι παρακάτω λέξεις και να δικαιολογηθεί ο τονισμός τους: *libenter, consilium, viri, corpora, ministri, interpretes, iudices*.
18. Να χωριστούν σε συλλαβές οι λέξεις της πρότασης: *Legum ministri sunt magistratus*.
19. Να υπογραμμίσετε τα ουσιαστικά της πρώτης, δεύτερης και τρίτης κλίσης (κύρια και προσηγορικά) στις παρακάτω προτάσεις:  
 α) *Militum corpus validum erat*.  
 β) *Alexander, Philippi filius, multos equites habebat*.  
 γ) *Nos, pueri et puellae, libertatem multum amamus*.  
 δ) *Multi milites cum rege sunt*.  
 ε) *Hannibal, dux Poenorum, milites in Romanorum castra mittit*.  
 στ) *Patri, matri, fratri et sorori multi agri sunt*.  
 ζ) *Civium gladii urbem liberabant*.  
 η) *Hannibal ante portas*.  
 θ) *Historia est magistra vitae*.  
 ι) *Ubi amici ibi divitiae*.
20. Να μετατρέψετε τα επίθετα στις παρακάτω φράσεις σε αναφορικές προτάσεις, ακολουθώντας το παράδειγμα: *lex valida = lex, quae valida est*.  
 α) *incolae barbari*  
 β) *corpus validum*  
 γ) *vita pulchra*  
 δ) *civitates liberae*

21. Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των λέξεων που βρίσκονται σε πτώση γενική.
22. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου.
23. Να βρείτε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς του κειμένου και να δηλώσετε την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν.
24. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από τις λέξεις του κειμένου:
  - α) αυτές που έχουν σημασιολογική και συγχρόνως ετυμολογική αντιστοιχία με λέξεις της νέας Ελληνικής.
  - β) αυτές των νέων Ελληνικών που προέρχονται από τη Λατινική μέσω μιας νεότερης ξένης γλώσσας.
25. Να μεταφραστούν στα Λατινικά οι προτάσεις:
  - α) *Οι δικαστές είναι ερμηνευτές των νόμων.*
  - β) *Το σώμα μας χωρίς πνεύμα και ψυχή δεν μπορεί να υπάρξει.*
  - γ) *Οι καλοί πολίτες (= cives) υπηρετούν τους νόμους, οι οποίοι στερεώνουν την ελεύθερη πολιτεία.*
  - δ) *Όλοι μπορούμε να είμαστε υπηρέτες των νόμων, όπως οι άρχοντες και οι δικαστές.*
26. Να μεταφράσετε στα Λατινικά τις παρακάτω προτάσεις (άσκηση για την qui - quae - quod).
  - α) *Ο άνθρωπος που έρχεται (= venit) είναι ο πατέρας μας.*
  - β) *Η πολιτεία την οποία βλέπεις, είναι μεγάλη.*
  - γ) *Το παιδί που έρχεται (= venit) είναι αδελφός της.*
  - δ) *Ο ποιητής, τον οποίο περιέβαλλες με αγάπη, είναι ένδοξος.*
  - ε) *Ο γιος, με τον οποίο ταξίδευε ο πατέρας του, κείται αδύναμος πια (= iam) στη γη του Πόντου.*

## 2. Ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

### I. Άσκηση του τύπου «Σωστό - Λάθος»

1. Σημειώστε X επιβεβαιώνοντας ή απορρίπτοντας το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων.

|                   |                       | Σωστό                    | Λάθος                    |
|-------------------|-----------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>ea</i>      | ονομαστική ενικού     | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>quam</i>    | δεικτική αντωνυμία    | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>legibus</i> | αφαιρετική ενικού     | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>sine</i>    | επίρρημα τροπικό      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>ut</i>      | σύνδεσμος παραβολικός | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| στ) <i>omnes</i>  | επίθετο τριτόκλιτο    | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

### II. Ασκήσεις του τύπου «Σωστό-Λάθος»

1. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος:

|                       |                                            |
|-----------------------|--------------------------------------------|
| α) <i>in civitate</i> | είναι εμπρόθ. προσδ. χρόνου ή τόπου;       |
| β) <i>leges</i>       | είναι υποκ. ή αντικ. στο «servant»;        |
| γ) <i>libertatis</i>  | είναι γενική αντικειμενική ή υποκειμενική; |
| δ) <i>magistratus</i> | είναι υποκείμενο ή κατηγορούμενο;          |
| ε) <i>omnes</i>       | είναι επιθετικός ή κατηγορημ. προσδ.;      |
| στ) <i>esse</i>       | είναι τελικό ή ειδικό απαρέμφατο;          |

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

|                                               | Σωστό                    | Λάθος                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|
| α) <i>Fons libertatis lex est.</i>            | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| β) <i>Bonae leges civitatem continent.</i>    | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| γ) <i>Corpora sine mente stant.</i>           | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| δ) <i>Legum interpretes magistratus sunt.</i> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ε) <i>Sine legibus liberi esse possumus.</i>  | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

### III. Ασκήσεις σύζευξης

1. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

#### A

- 1) *libenter*
- 2) *enim*
- 3) *legum*
- 4) *mens*
- 5) *stat*
- 6) *magistratus*
- 7) *denique*
- 8) *esse*
- 9) *liberi*
- 10) *nostra*

#### B

- α) θηλυκό ουσ. τρίτης κλίσης
- β) απαρέμφατο ενεστώτα
- γ) αιτιολογικός σύνδεσμος
- δ) ουσιαστικό της τέταρτης κλίσης
- ε) επίρρημα τροπικό
- στ) κτητική αντωνυμία
- ζ) επίθετο δευτερόκλιτο
- η) γενική πληθυντικού γ' κλίσης
- θ) γ' εν. οριστικής ενεστώτα
- ι) επίθετο τριτόκλιτο
- ια) επίρρημα χρονικό

2. Να σχηματίσετε τους ρηματικούς τύπους που ζητούνται στην τέταρτη στήλη παίρνοντας τα διάφορα μέρη από τις προηγούμενες.

|                |            |            |                                              |
|----------------|------------|------------|----------------------------------------------|
| <i>contine</i> | —          | <i>nt</i>  | α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού  |
| <i>pot</i>     | <i>a</i>   | <i>re</i>  | γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού. |
| <i>sta</i>     | <i>ba</i>  | <i>tis</i> | σουπίνο                                      |
| <i>serva</i>   | <i>era</i> | <i>mus</i> | απαρέμφατο ενεστώτα                          |
| <i>er</i>      |            | <i>tum</i> | β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού  |

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς με τα γράμματα. Ένα στοιχείο της δεύτερης στήλης περισσεύει:

#### A

- 1) *ea*
- 2) *quam*
- 3) *viri*
- 4) *fundamentum*
- 5) *aequitatis*
- 6) *animus*

#### B

- α) κατηγορούμενο στο «lex»
- β) υποκείμενο του «non stat»
- γ) αντικείμενο στο «continent»
- δ) επιρρηματικός προσδ. τρόπου
- ε) επιθετικός προσδιορισμός
- στ) υποκείμενο στο «servant»

- |                    |                                    |
|--------------------|------------------------------------|
| 7) <i>civitas</i>  | ζ) γενική υποκειμενική             |
| 8) <i>ministri</i> | η) αντικείμενο στο «possumus»      |
| 9) <i>sic</i>      | θ) γενική αντικειμενική            |
| 10) <i>esse</i>    | ι) υποκείμενο στο «posita est»     |
|                    | ια) κατηγορούμενο στο «magistatus» |

4. Να συνδέσετε τις λέξεις της λατινικής (στήλη Α') με τη σημασία τους (στήλη Β'), γράφοντας δίπλα σε κάθε αριθμό της στήλης Α' το αντίστοιχο γράμμα της στήλης Β'. Στη Β' στήλη περισεύουν δύο στοιχεία.

| A                     | B                   |
|-----------------------|---------------------|
| 1) <i>sententia</i>   | α) στέκομαι         |
| 2) <i>magistratus</i> | β) τοποθετώ         |
| 3) <i>fundamentum</i> | γ) υπηρετώ          |
| 4) <i>interpres</i>   | δ) τηρώ             |
| 5) <i>sto</i>         | ε) δικαστής         |
| 6) <i>pono</i>        | στ) νους            |
| 7) <i>mens</i>        | ζ) θεμέλιο          |
| 8) <i>omnis</i>       | η) άποψη            |
| 9) <i>servo</i>       | θ) αρχές            |
|                       | ι) ερμηνευτής       |
|                       | ια) όλος, ο καθένας |

5. Να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Μια πρόταση στη στήλη των απαντήσεων περισσεύει.

| Ερώτηση                                                             | Απάντηση                               |
|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| 1) <input type="checkbox"/> <i>Quid boni viri servant?</i>          | α) <i>In legibus.</i>                  |
| 2) <input type="checkbox"/> <i>Quid est fons aequitatis?</i>        | β) <i>Minime.</i> (= καθόλου, όχι)     |
| 3) <input type="checkbox"/> <i>Ubi posita est animus civitatis?</i> | γ) <i>Leges servant.</i>               |
| 4) <input type="checkbox"/> <i>Num corpus sine mente stat?</i>      | δ) <i>Si (= αν) legum servi sumus.</i> |
| 5) <input type="checkbox"/> <i>Quando liberi esse possumus?</i>     | ε) <i>Lex.</i>                         |
|                                                                     | στ) <i>Fons aequitatis est.</i>        |

#### IV. Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών

1. Να συμπληρωθούν τα κενά των λέξεων με τις σωστές καταλήξεις:

α) *Magistratus sunt serv..... leg.....*

β) *Nos aequitat..... serva.....*

γ) *Mens iudic..... liber..... est.*

δ) *Bon..... leg..... fons libertat..... sunt.*

ε) *Civitas sine libertat..... non sta.....*

στ) *Magistrat..... sine sententi..... non sta.....*

2. Να γράψετε τα παρακάτω ουσιαστικά στην γενική πληθυντικού και να τα εντάξετε στον πίνακα που ακολουθεί: *viri, fons, animus, consilium, sententia, corpora, civitate, ministri, lege, interpretes.*

| Α΄ κλίση | Β΄ κλίση | Γ΄ κλίση |
|----------|----------|----------|
|          |          |          |
|          |          |          |
|          |          |          |
|          |          |          |
|          |          |          |

3. *continent, possumus*: Να συμπληρώσετε στον πίνακα που ακολουθεί το β΄ ενικό και γ΄ πληθυντικό πρόσωπο των χρόνων και της έγκλισης που ζητούνται.

|               | Οριστική  | Οριστική    |
|---------------|-----------|-------------|
|               | Ενεστώτας | Παρατατικός |
| β΄ ενικό      |           |             |
| γ΄ πληθυντικό |           |             |

4. Να συμπληρώσετε τους τύπους της αναφορικής αντωνυμίας «qui»:

|          | Ενικός αριθμός |             |            | Πληθυντ. αριθμός |             |               |
|----------|----------------|-------------|------------|------------------|-------------|---------------|
|          | Αρσενικό       | Θηλυκό      | Ουδέτ.     | Αρσενικό         | Θηλυκό      | Ουδέτ.        |
| Ονομαστ. | <i>qui</i>     |             |            |                  | <i>quae</i> |               |
| Γενική   |                |             |            |                  |             |               |
| Δοτική   |                |             |            |                  |             |               |
| Αιτιατ.  |                | <i>quam</i> |            | <i>quos</i>      |             |               |
| Κλητική  |                |             |            |                  |             |               |
| Αφαιρετ. |                |             | <i>quo</i> |                  |             | <i>quibus</i> |

5. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί: *in, ea, quam, boni, libenter, servant, lex, enim, aequitatis, et, sine, ut, stat, denique, posita est.*

| Ουσιαστ. | Επίθετο | Αντωνυμ. | Ρήμα | Επίρρημα | Σύνδεσι. | Πρόθεση |
|----------|---------|----------|------|----------|----------|---------|
|          |         |          |      |          |          |         |
|          |         |          |      |          |          |         |
|          |         |          |      |          |          |         |
|          |         |          |      |          |          |         |

6. *ea, nostra*: Να συμπληρώσετε στον πίνακα που ακολουθεί την αιτιατική ενικού, τη γενική και αφαιρετική πληθυντικού και των τριών γενών.

| <i>Ea</i>     | Αιτιατ. Ενικού | Γενική Πληθυντ. | Αφαιρετική Πληθ. |
|---------------|----------------|-----------------|------------------|
| Αρσενικό      |                |                 |                  |
| Θηλυκό        |                |                 |                  |
| Ουδέτερο      |                |                 |                  |
| <i>nostra</i> | Αιτιατ. Ενικού | Γενική Πληθυντ. | Αφαιρετική Πληθ. |
| Αρσενικό      |                |                 |                  |
| Θηλυκό        |                |                 |                  |
| Ουδέτερο      |                |                 |                  |

7. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα αντικείμενα του κειμένου.

| Αντικείμενα | Ρήματα |
|-------------|--------|
| α)          |        |
| β)          |        |
| γ)          |        |

### 3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να τοποθετήσετε τις γενικές του κειμένου στον παρακάτω πίνακα ανάλογα με το είδος τους και να συμπληρώσετε άλλες λειτουργίες της γενικής με παραδείγματα από τα προηγούμενα κείμενα.

#### Ετερόπλευτος προσδιορισμός

| Είδος γενικής | Μάθημα VI         | Παραδείγματα<br>από προηγούμενα μαθήματα |
|---------------|-------------------|------------------------------------------|
| Γενική αντικ. | π.χ. <i>legum</i> | π.χ. <i>querelaurum</i> (Μάθημα I)       |
| Γενική υποκ.  |                   |                                          |
| Γενική διαιρ. |                   |                                          |
| Γενική κτητ.  |                   |                                          |
|               |                   |                                          |
|               |                   |                                          |
|               |                   |                                          |

2. Να διορθώσετε τα συντακτικά λάθη που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις και να δικαιολογήσετε τις διορθώσεις σας.
- α) *Aequitas sine leges non stat.*
- β) *In civitates iudices liberos esse possunt.*
- γ) *Bonis legibus, quibus cives servant, honoramus.*
- δ) *Antiqui Graeci libertate et aequitate fovebant.*
- ε) *Nos libertatem et aequitatem desideratis.*